

**ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЛІСЕМІЧНИХ
СЛІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ
(НА ПРИКЛАДІ ДІЄСЛОВА *СПЕРЕЧАТИСЯ*)**

Антоній МОЙСЕЙ, Наталія СКРИЦЬКА,

Буковинський державний медичний університет,
fedorkiv017@gmail.com**LEXICO-SEMANTIC ANALYSIS OF THE POLYSEMIC
WORDS IN UKRAINIAN AND ENGLISH
(ON THE EXAMPLE OF THE WORD *DEBATE*)**

Antoni MOYSEY, Natalya SKRYTSKA,

Bukovinian State Medical University,
ORCID 0000 – 0002 – 1498 – 4747.

Антоній Мойсей, Наталія Скрицька. Лексико-семантичний аналіз полісемічних слів в українській та англійській мовах (на прикладі дієслова *сперечатися*). Лексико-семантична система є однією із найскладніших мовних систем, що зумовлюється багатовимірністю її структури, неоднорідністю одиниць мовлення, різноманітністю відображених відношень і відкритістю для постійного поповнення новими словами та значеннями. Своєрідність лексико-семантичного аналізу слів також полягає в тому, що, на відміну від інших мовних систем, він безпосередньо пов'язаний з об'єктивною дійсністю та є її відзеркаленням. За останні роки було написано велику кількість дисертаційних робіт та монографій, присвячених лексико-семантичному аналізу слів різного ступеня полісемії, проте парадигматичні відношення між словами і групами слів на основі спільності та відмінності потребують ґрунтовних досліджень. **Актуальність** даної проблематики зумовлена необхідністю дослідження лексико-семантичного аналізу слів з різним ступенем полісемії (на основі дієслова *сперечатися*) в англійській та українській мовах. **Метою** статті є дослідження лексико-семантичного аналізу слів з різним ступенем полісемії (на основі дієслова *сперечатися*) в англійській та українській мовах. **Методи дослідження:** дедуктивний, аналітичний, порівняльний. **Наукова новизна** полягає у необхідності вивчення теоретичних аспектів полісемії дієслова *сперечатися* в українській та англійській мовах з урахуванням сучасних підходів розвитку лексико-семантичного аналізу слів. **Висновки.** У статті проаналізовано особливості полісемантичних ступенів дієслова *сперечатися* в українській та англійській мовах; зроблено підсумки у вигляді таблиці щодо кількісного співвідношення дієслова *сперечатися* в англійському та українському мовленні. Доведено, що дієслово *сперечатися* в українській мові має 39 значень відповідників та 40 відповідників в англійській.

Ключові слова: семантика, полісемія, найвищий ступінь полісемії, середній ступінь полісемії, моносемантичне значення слова, лексика, лексичне значення слова.

Problem statement and its connection with important scientific tasks. The lexical set of Ukrainian verbs denoting *debate* comprises 40 language units. According to the number of their meanings, Ukrainian lexemes under study have been subdivided into three groups: verbs with the highest degree of polysemy, verbs with the middle degree of polysemy, and monosemantic verbs.

The first group of Ukrainian verbs denoting *debate* contains 6 lexical units, the semantics of which includes 7-4 meanings. They are characterized by the highest degree of polysemy and include the following verbs: *змагатися, доводити, сваритися, гризтися, стикатися, суперечити*.

The urgency of the problem is determined by the need to study lexico-semantic analysis of the words with varying degrees of polysemy (on the base the verb *to debate*) in English and Ukrainian.

The aim of the article is to study lexico-semantic analysis of the words with varying degrees of polysemy (on the base the verb *to debate*) in English and Ukrainian.

The following methods were used in the research: deductive, analytical, and comparative.

The analysis of the latest research and publications that initiated the solution to the problem. J. Katz, Jerry A. Fodor, Ray S. Jackendoff also worked towards the

development of semantic as a science and studied individual semantic components of words and their meanings. Their research ranged from the formal structure of sentence construction to the semantic unit. From the 1970's to the 1980's, comparative linguistics as a separate branch of knowledge began to be formed by generative semantics (George Lakoff, James McCauley, James Bruce Ross), case grammar (Charles Fillmore), and the semantically oriented theory of the proposition of Charls Fillmor.

Among Ukrainian scientists, semantic research was carried out by I. Melchuk, T. Alisova, Yu. Apresian, V. Gak, E. Paducheva, I. Susov, and others. Well-known Ukrainian scientists in the sphere of linguistic semantics were S. Sukhikh, V. Grigoreva, N. Anisimova, L. Drugova, V. Troyanov, V. Kalmykov, K. Rozova and others. The syntactic structure of a sentence in semantics was studied by N. Shvedova and O. Mukhin; sentence as a propositional component were studied by J. Lakoff, W. Chaif, D. Nielsen, W. Cook, R. Zimek, P. Adamets, V. Bogdanov, T. Alisova, V. Kasevych, V. Gak and others. The possibilities of comparative semantics are explored due to the pragmatic aspect – the purpose of the speaker, the use of linguistic cooperation and so on.

Laying out of the main research material. The verbs *змагатися* and *доводити* each possess 7 meanings, but no correlation between them can be found.

The lexical unit **змагатися** reveals its semantics of *debate* in the meaning indicating the process or actions of resisting someone/something, protesting against someone/something, fighting someone/something: “чинити опір кому-, чому-небудь, протестувати проти когось, чогось, боротися з ким-, чим-небудь, за когось, щось”. The meaning “намагатися перевершити, перемогти когось у чому-небудь, домагаючись кращих, ніж у когось, результатів, показників; не поступатися кому-, чому-небудь в якихось якостях, властивостях”¹ also refers the studied verb to the lexical group of *debate* describing it as a lexeme denoting the action of surpassing, defeating someone in something, achieving better results, not yielding to someone/something in any qualities, properties. The verb **змагатися** denotes quarrels and arguments which is revealed in the following meaning: “розм. те саме, що сваритися; сперечатися, доводячи свою правоту”. In addition, the semantics of the analyzed word includes the meaning “брати участь у змаганні; перен. стикатися (про протилежні думки, почуття, бажання і т. ін.)”² which describes the lexeme as the unit denoting competing and clashing of opposite thoughts, feelings, desires, etc. We should note that the verb **змагатися** is also used in the meanings that are not associated with the notion of *debate*, namely: “спромагатися на щось, намагатися що-небудь зробити” and “наростати, збільшуватися, посилюватися; наставати”³.

The language unit **доводити** is characterized by the following meaning actualizing the semantics of *debate*: “підтверджувати істинність, правильність чого-небудь фактами, незаперечними доказами; доказувати”. Thus, in this meaning the analyzed verb indicates the action of confirming the truth, the correctness of something with facts, indisputable evidence, proving. The following five meanings are not related to the semantics of *debate*: “ведучи, доставляти кого-небудь до певного місця; супроводити”, “роблячи що-небудь, досягати певної межі”, “змушувати кого-небудь проїнятися певними почуттями, переживаннями і т. ін.”, “доносити, повідомляти” and “здійснювати механічну обробку деталей машин, апаратів, приладів і т. ін. для надання їм точних розмірів і чистоти поверхні; притирати”⁴.

It should be noted that the studied verb is used in the set expression **доводити** “(довести) до гріха – бути причиною чіїх-небудь негативних вчинків” that allows to deeper disclose its semantics.

In the next subgroup, the lexemes **сваритися**, **гризтися**, **стикатися** and **сперечити** (4 meanings) have both common and distinctive features.

The common feature of the verbs **сваритися**, **гризтися** and **стикатися** is “сперечатися; сперечатися, домагаючись поступок; діяти всупереч” which denotes quarreling with someone, arguing with each other. The lexemes **сваритися** and **гризтися** also share the meaning “сваритися; лягти; висловлювати

невдоволення”. The meaning “вступати в сварку з ким-небудь; сперечатися один з одним” denotes quarreling with someone, arguing with each other. The semantics of expressing one’s dissatisfaction, condemnation and scolding is obvious in the following meaning: “висловлювати своє невдоволення, осуд (іноді образливо); лягти”. The ability to form phrases is the characteristic feature of the language units **сваритися** and **сперечити**. “Пальцем сваритися – розмахуючи піднятим угору пальцем, виражати погрозу, незадоволення, гнів, заборону і т. ін.” and “зрозити (сваритися) кулаком (кулаками); трясти (трусити, труснути) кулаком (кулаками) – робити погрозливий жест (погрозливі жести)” – which express a threat, dissatisfaction, anger, prohibition. **Сперечити [самому] собі** – “висловлювати протилежні думки, погляди на що-небудь”⁵

Although each of these words has individual meanings. The semantics of *threatening* is revealed in the meaning of the word **сваритися** “зробити погрозливий жест”. The lexeme **гризтися** reveals a pain and suffering, hostility and animosity even between animals “душевно страждати, журилося, переживати”; “кусати один одного (про тварин)”⁶.

The semantics of the word **стикатися** is observed in a strong desire of a person to defend and protect smb. or smth. “захищати; обороняти; боротися за збереження чого-небудь”. The necessity of overcoming the various life difficulties arises constantly in our lives. Everyone, no matter how rich or poor, successful or unsuccessful, healthy or unhealthy, faces with challenges and obstacles along his / her path of life. It is impossible to imagine our lives without difficulties. In one word, fighting for smth., defending smb. and overcoming the difficulties is our constant work. The semantics of human relations is revealed in the meaning of the verb under study indicating meeting with someone, communication with someone, having relationships with someone: “несподівано зустрічатися з ким-небудь; тільки док. зустрівшись, познайомитися з ким-небудь; з ким, перен. вступати в спілкування, в які-небудь стосунки з кимсь; з чим, перен. мати можливість пізнавати що-небудь, знайомитися з чим-небудь, зазнавати чогось; перен. працюючи, досліджуючи і т. ін., зустрічатися, мати справу з чим-небудь, виявляти щось”⁷

The lexeme **стикатися** is also characterized by the meanings denoting various actions and processes which are not related to the notion of *debate*: “рухаючись назустріч, натикатися одне на одного, на кого-, що-небудь, ударятися об когось, щось; взаємно торкатися, дотикатися; перен. бути пов’язаним з чим-небудь, близьким до чогось; тільки недок., діал. блукати, тинятися”⁸.

The analyzed verb is used in the set expression **зіткнутися лице (лицем) в лице з ким**, which is defined as “проходячи близько одне біля одного, несподівано зустрітися, побачити одне одного” indicating human relationships.

¹ Novyi anglo-ukrainskiy slovnyk [New English-Ukrainian Dictionary], uklad. M. I. Balla. Vyd. 3-e.- Kuiv: “Chumatskiy Shliakh”, 2006, 668 p. [in Ukrainian].

² Ibidem.

³ Novyi anglo-ukrainskiy slovnyk..., op. cit., P. 668.

⁴ Suchasnyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Modern Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language], URL: www.yakaboo.ua.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Ibidem.

⁸ Ibidem.

The lexical unit **суперечити** has negative semantic meanings: “*висловлювати свою незгоду; заперечувати*”, “*не відповідати чому-небудь, бути несумісним з чимсь*” and “*заважати кому-небудь у чомусь*”. In addition, the word under consideration reveals the semantics of debate in the set phrase **суперечити [самому] собі** defined as “*висловлювати протилежні думки, погляди на що-небудь*”.

Thus, the analysis of Ukrainian verbs denoting *debate* with the highest degree of polysemy manifests that they are characterized by the semantic features expressing the process or action of resisting someone/something, protesting against someone/something, fighting, quarreling with someone, arguing with each other, etc. Three verbs reveal their semantics in phrases.

The second group of Ukrainian language units denoting *debate* contains 16 lexical units, the semantics of which includes 3-2 meanings. They are characterized by the middle degree of polysemy and include the following lexemes: **протистояти, сперечатися, засперечатися, справуватися, заперечувати, протестувати, посваритися, відстоювати, протидіяти, спорити, торгуватися, перечити, оспорювати, спростовувати, сварити** and **зайдатися**.

The first eight verbs in the given group are characterized by 3 meanings and have both common and distinctive features. The lexemes **протистояти, сперечатися, засперечатися** and **сравуватися** share the meaning “*сперечатися; сперечатися, домагаючись поступок; діяти всупереч*”. At the same time the words **протистояти** and **сперечатися** coincide in the meanings of “*чинити опір, опиратися; протидіяти; протистояти*” and “*не давати перемогти; не поступатися; суперничати*” which express resisting the action, the pressure of someone or something, withstanding the pressure of someone or something. The meaning of resisting the action, the pressure of someone or something, withstanding the pressure of someone or something is evident in the following semantic features of the verb **протистояти**: “*чинити опір дії, напору кого-, чого-небудь, витримувати напір з боку когось, чогось*” and “*опираючись, протидіючи кому-, чому-небудь, не давати йому можливості перемогти, поширитися, мати вплив на когось, щось і т. ін.*”. The distinctive meaning of the word **засперечатися** is “*побитися об заклад*”⁹.

The semantics of arguing, leading a debate is actualized in the meanings of the verb **сперечатися**: “*вести суперечку, доводячи що-небудь; заперечувати проти чого-небудь, не давати своїєї згоди на щось*”. The semantics of resisting an opposing is evident in the meaning “*відстоювати своє право на що-небудь, на володіння чимсь; чинити опір чому-небудь; противитися*”. The same of competing and rivalry is contained in the meaning “*перен. не поступатися перед ким-, чим-небудь якимись якостями, властивостями; суперничати*”¹⁰. The individual feature of the verb **сперечатися** is its usage in the phrase *не сперечаюся; не буду сперечатися* — “*уживається для вираження згоди з ким-небудь*” which expresses the opposite meaning to the notion of debate, namely – agreeing with someone.

The verb **сравуватися** is mainly a lexeme with a positive semantics denoting human behaviour “*поводитися певним чином*” and successful performing of a certain tasks

and duties “*успішно виконувати яку-небудь роботу, якісь обов’язки і т. ін.*”.

The lexical unit **заперечувати** shares common semantics with the verb **протестувати** “*висловлювати свою незгоду; заперечувати*”.

The lexeme **заперечувати** also contains the distinctive meaning “*не визнавати існування, значення, доцільності чого-небудь*”. In addition to above-mentioned features, the analyzed verb forms a phrase that allows to deeper disclose its semantics: **заперечувати (заперечити) свою провину (участь)** – *не визнавати, відмовлятися визнати свою провину, участь у чому-небудь*.

The verb **протестувати** denotes the protest against someone or something “*виражати протест проти кого-, чого-небудь, виступати з протестом*”. *People protesting* about something *want to attract public attention and get their rights back, to object on whatever they do not like. In other words many people protest to satisfy their psychological needs while believing that they are protesting to get their rights back*. Besides, this language unit indicates economic relations: “*засвідчувати факт несплати за векселем у встановлений термін*”¹¹. Two lexical units **засперечатися** and **посваритися** share the meaning “*сваритися; лаяти; висловлювати невдоволення*” which contains indications of a high degree of disagreement, misunderstanding and disorder. At the same time the word **посваритися** has individual meanings: “*докоряти, дорікати*” and “*зробити погрозовий жест*”.

The word **відстоювати** is characterized by positive semantics denoting defending, fighting for the preservation of something, proving the correctness of something “*захистити; обороняти; боротися за збереження чого-небудь*”. In addition, it is characterized by the meanings “*простоювати на ногах певний час, виконуючи якусь роботу; стоячи, бути присутнім до кінця чого-небудь*” as well as a specific meaning “*залишаючи рідину в нерухомому стані, надавати можливість частинкам речовини осідати на дно посудини, резервуару тощо*”¹².

The verbs **протидіяти, спорити, торгуватися, перечити, оспорювати, спростовувати, сварити** and **зайдатися** each have 2 meanings, but only some of these meanings match. The words **протидіяти, спорити** and **торгуватися** coincide in the meaning of “*сперечатися; сперечатися, домагаючись поступок; діяти всупереч*”. These words also have specific lexical meanings: *to compete, to rival, do not give up (змагатися, не поступатися у чому-небудь)* – **спорити**; *to settle the price, to negotiate a price (домовлятися про ціну під час купівлі та продажу)* – **торгуватися**. At the same time the lexeme **протидіяти** share the meaning “*чинити опір, опиратися; протидіяти; протистояти*” with the language unit **перечити**.

The common feature of the verbs **перечити, оспорювати** and **спростовувати** is to express one’s disagreement, to deny smth., to object, to raise or to make an objection, to oppose, etc. “*висловлювати свою незгоду; заперечувати*”. Among the distinctive semantic features, we point out the following: for the verb **оспорювати** – “*домагатися відновлення свого права на що-небудь через суд*”; for the word **спростовувати** – “*доводити неправильність, помилковість, хибність чого-небудь*”¹³.

⁹ Novyi anglo-ukrainskiy slovnyk... op. cit., P. 164.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ Cambridge Advanced Learner’s Dictionary, URL: www.dictionary.cambridge.org [in English].

¹² Suchasnyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy..., op. cit.

¹³ Longman Dictionary of Contemporary English for advanced learners, 6th Edition, URL: www.odoonline.com (дата звернення: 21.09.2020) [in English].

The words *сварити* and *заїдатися* coincide in the meaning of “сваритися; ляяти; висловлювати невдоволення”. The peculiarity of this lexical unit is the usage of a specific semantic meaning which expresses a reproof, rebuke, reproach (“докоряти, дорікати – сварити”). The verb *заїдатися* characterizes human inaccuracy: *під час їди забруднювати їжею обличчя біля рота*.

The analysis of the Ukrainian language units with the middle degree of polysemy denoting *debate* shows that they are interrelated in their meanings outlining debate as contradicting, disagreeing, resisting and opposing, condemnation, dissatisfaction, quarreling and aggravating relations, etc. The characteristic feature of the verbs with the middle degree of polysemy is the availability of the meanings in their semantics that refer them to various spheres of human activity: economy, law, human relationships, human actions, etc.

The third group is made up of 17 monosemantic Ukrainian verbs possessing 1 meaning: *перечитися, заспорити, споритися, спинчатися, справдуватися, гарикатися, гиркатися, гиркатися, супротивлятися, противитися, перекорюватися, докоряти, диспутувати, дебатувати, дискувати, полемізувати, аргументувати, конфліктувати*.

Seven lexical units *заспорити, споритися, спинчатися, справдуватися, гарикатися, гиркатися, перекорюватися* and *перечитися* are united by the semantic feature denoting arguing, disputing and contending “сперечатися”.

Two verbs *супротивлятися* and *противитися* are characterized by the meaning of resisting, counteracting: “чинити опір; опиратися; протидіяти кому-, чому-небудь”.

The language units *перекорюватися* and *докоряти* coincide in the meanings of “докоряти, дорікати”

The verbs *диспутувати, дебатувати, дискувати* and *полемізувати* are combined by the common meaning of leading a discussion. Thus, the verb *диспутувати* is characterized by the meaning “брати участь у диспуті, спорі” while the verb *дискувати* is defined as “вести дискусію про що-небудь, обговорювати що-небудь”. The verb *дебатувати* is characterized by the meaning “обговорювати яке-небудь питання, вести з приводу нього дебати”. The verb *полемізувати* is defined as “вести полеміку з ким-небудь”.

The verbs *аргументувати* and *конфліктувати* are characterized by their individual semantics and do not have common semantic features with other monosemantic lexemes.

Thus, the verb *аргументувати* is defined as “наводити аргументи, докази; обґрунтовувати”. The verb *конфліктувати* possesses the meaning “вступати в конфлікт із ким-небудь”.

The analysis of the monosemantic lexemes denoting *debate* shows that almost all verbs are in semantic relations with each other sharing common semantic features. Only two verbs are characterized by their individual semantics.

The results of the analysis of the verbs denoting *debate* in Ukrainian are represented in Table 1 manifesting the quantitative

Table 1.

Lexical stock of the language units denoting *debate* in Ukrainian

№	Group of verbs	Quantity	Percentage
1	Verbs with the highest degree of polysemy	6	15,4%
2	Verbs with the middle degree of polysemy	16	41%
3	Monosemantic verbs	17	43,6%
	Total	39	100%

The data of the table prove that monosemantic verbs comprise the largest group in the research sample making up 43,6 % of all selected Ukrainian language units. The group of verbs with the middle degree of polysemy is represented by 41% of lexemes while the group of verbs with the highest degree of polysemy is the least represented one comprising 15,4%.

The analysis of the verbs denoting *debate* in English and Ukrainian has revealed that the studied lexemes in both languages manifest certain common and distinctive semantic features.

The groups of verbs denoting *debate* in modern English and Ukrainian are of composite and multi-element structure. The study is based on the material of 39 Ukrainian verbs denoting *debate* and 40 English lexical units.

Conclusions. The common feature of the studied units lies in the fact that they are characterized by varying degrees of polysemy and fall into the words with the highest degree of polysemy, lexemes with the middle degree of polysemy and monosemantic units. The biggest part of the vocabulary denoting *debate* in English is characterized by the words with the middle degree of polysemy while in Ukrainian; the largest group is represented by monosemantic language units. Thus, the qualitative characteristics of Ukrainian and English lexemes denoting *debate* may be considered as distinctive features in the contrasted languages.

All three groups of lexemes denoting *debate* in the Ukrainian and English languages are characterized by common

and distinctive semantic features. The common feature of verbs is their ability to reveal their semantics in set phrases and to be characterized by both positive and negative meanings. The distinctive feature lies in the individual semantics of lexical units denoting *debate* which lie in other semantic spaces indicating various human activities and actions performed by physical objects and phenomena.

Мойсей Антоній – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету.

Moysey Antoniy – Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies of the Bukovinian State Medical University.

Скрицька Наталія – викладачка кафедри суспільних наук та українознавства Буковинського державного медичного університету.

Skrytska Natalya is a teacher of Department of Social Sciences and Ukrainian Studies of Bukovinian State Medical University. Sociolinguistics, sociolinguistics bases of translation.

Received: 11.05.2022

Advance Access Published: June, 2022

© A. Moysey, N. Skrytska, 2022